

SANT ANDREU DE SAGÀS

L'edifici actual és de la primera meitat del segle XI i per tant no correspon al consagrat pel bisbe Nantigís. En el transcurs del temps ha sofert moltes transformacions. Els treballs de restauració fets pel Servei del Patrimoni Arquitectònic de la Generalitat, des de 1985, han permès descobrir la forma original del temple.

L'església del segle XI, era una basílica de tres naus i tres absis, coberta amb embigat de fusta. La nau central, més alta que les laterals, rebia la llum directament a través de les finestres de la part alta i per la de l'absis. La comunicació entre les naus es feia per cinc arcs formers, sobre pilars rectangulars de carreus. Les naus laterals tenien finestres a l'exterior i en els absis i en aquests a la part alta un òcul. En el mur de ponent hi havia la porta amb llinda i arc de descàrrega. A l'exterior l'absis central era decorat per grups de dues arcuacions entre lesenes, amb una finestra cega a cadascun, en el central, a més, la finestra que donava llum a la nau; els absis laterals no presentaven decoració.

Encara en època romànica (finals del XI o principis del XII), l'embigat fou substituït per voltes, de canó en la nau central i de quart de cercle en les laterals. Aquesta modificació obligà a rebaixar els murs laterals de les naus, modificant-se les finestres i anul·lant els òculs. (En la restauració, sobre l'absis lateral nord es va deixar un espai sense volta per mostrar l'òcul i la coberta de fusta). En les reformes dels segles XVII al XX, s'obrí una nova porta en el mur sud, s'instal·laren capelles en les naus laterals, desgruixant el mur interior, es construí un lluern sobre la nau central, es feren xamfrans en els pilars dels arcs formers, es va construir el campanar, etc.

En la restauració es va voler tornar al temple del segle XI, però respectant aquells elements que no interferien gaire, com la lluern i el campanar. A l'entorn de 1980, els veïns del poble instal·laren una reproducció del frontal d'altar romànic, la taula central del qual és al Museu Diocesà de Vic i les laterals al de Solsona.

Text: Antoni Estapé, AAR, 20 d'octubre de 1991

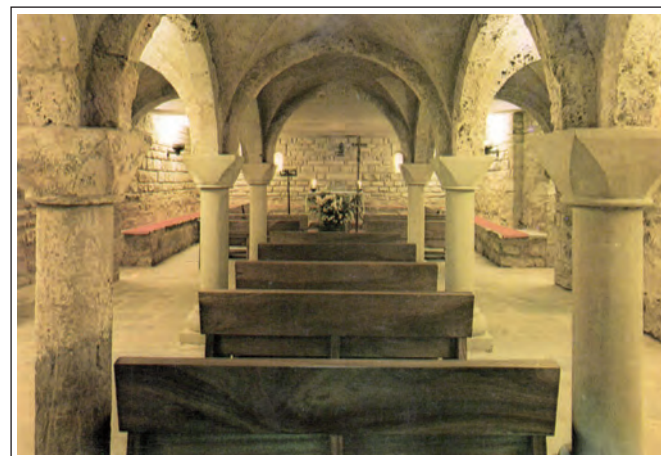
Núm. 171

26 de març de 2017

EL LLUÇANÈS

ORISTÀ

A sota de l'actual església de Sant Andreu d'Oristà hi ha una curiosa cripta, encara que més que una cripta és un cos de l'edifici del segle XII, compost per tres naus que formen una volta creuada, amb dues fileres de tres columnes aïllades. No sembla, però, que aquesta construcció hagués estat creada per a ser una cripta, car no té cap relació ni amb l'absis ni amb el presbiteri, malgrat que ara s'hi hagi convertit.

ORISTÀ. Cripta.

Aprofitant el desnivell del terreny, al dessorre s'hi construí la nova església. Durant les obres del segle XVIII es destruï la capella subterrània, dedicada a Sant Martí. En les relacions de visites pastorals dels segles XVI i XVII ja es menciona aquesta capella. Emple

nada per la runa de les obres s'aprofità parcialment el buit per a sepultures... Fou en el 1964 que, en repassar una relació de les visites episcopals del 1666, Eduard Junyent i Anton Pladevall redescobriren sobre el paper, l'existència de la cripta romànica. Ells varen interessar el rector i els feligresos d'Oristà, els quals emprengueren il·lusionadament el rescat d'aquesta joia arquitectònica.

En una de les dependències de l'antiga rectoria, annexa a la cripta, es pot visitar el museu de terrissa catalana, que recull més de cinc mil peces de terrissa dels Països Catalans, d'època moderna i contemporània.

SANTA MARIA DE LLUÇÀ

L'any 905 fou consagrada una església que depenia del castell de Lluçà, en l'emplaçament de l'actual. Res no en resta. Les sepultures antropomorfes descobertes en el terra del claustre deuen ser del cementiri que hi havia a l'entorn d'aquell temple. A mitjan del segle XII s'hi fundà una canònica agustiniana, a la qual quedaren subjectes la major part de les parròquies del Lluçanès. Molt pròspera en el segle XIII, comença la decadència en el XIV, i el 1592 és suprimida pel Papa Calixte VIII. Segurament l'església actual és contemporània de la canònica. Els terratrèmols de 1428 i 1448 derriuïren bona part del monestir, les voltes del temple i el campanar, probablement d'espadanya. Les voltes es refan amb un arc apuntat i pedra més basta. Una nova reforma del segle XVII erigeix el campanar i canvia la façana i el portal, conservant, però, la ferramenta romànica de la porta.

L'església és d'una nau amb creuer. La volta del cor ja existia en el segle XIV, època de les pintures murals gòtiques descobertes el 1954, les quals es poden veure en el museu parroquial. Procedent d'aquesta església és el

SANTA MARIA DE LLUÇÀ

conegut frontal romànic dipositat en el museu de Vic i salvat de la destrucció de 1936. Una obra clàssica sobre fusta i que es pot datar pels volts de 1250, època de major esplendor del monestir. El que no es pogué salvar fou el retaule barroc que tapava tot l'ab-

MONESTIR DE SANTA MARIA DE LLUÇÀ. Claustre.

Capitells i impostes són ornats amb temes vegetals i bestiar, amb cornises d'entrellaçats, palmetes i ornaments del més pur estil romànic, motius típics de l'escultura de Ripoll del segle XII. Aquí hi ha els sarcòfags dels comtes Bernat de Merlés i de Ramon de Casovers (segles XII-XIV).

En el museu parroquial, que té accés des del claustre, podem admirar les pintures murals gòtiques, arrencades de sota la volta del cor de l'església, i que representen escenes de la vida de Crist i de la Mare de Déu, un gran Pantocràtor i escenes de la vida monacal i de Sant Agustí. Són de tons suaus fons blau clar, i en figurar-hi l'escut de l'abat Serra, es poden datar vers el 1380.

Poca cosa queda dels edificis monacals, a migdia i a ponent del claustre. A migdia, tocant la casa rectoral, hi ha un portal amb dovelles i merlets, que era l'entrada al recinte monàstic.

Textos: Feliu Carreras, AARS, 20 d'octubre de 2002

EL BERGUEDÀ

SANT ANDREU DE SAGÀS

Poca documentació fa referència a aquesta església, antigament del bisbat d'Urgell (consta en l'acta de consagració de la Seu) i actualment del de Solsona. Tan sols es coneix l'acta de consagració pel bisbe Nantigís en l'any 903 (de l'Encarnació), i una permuta feta pel comte Borrell en 988, d'uns alous al comtat d'Urgell, per unes esglésies del comtat de Berga, entre elles Sant Andreu. Indirectament ni ha referències de cessió de terres o cases del seu terme.